

Ergenlikte Akran Etkisi

Doç. Dr. Neslihan Güney Karaman
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

20 Ekim 2021, Ergen
Gelişimi Sohbetleri

Sosyalleşmede Ön Ergenlik

Ergenlikte Akran Etkisi ve Öğretimi

Ergenlikte Akran Baskısı

Ergenlikte Yakın İlişkiler

Ekran mı Akran mı?

Ergenlikte Akran Etkisi

- ✓ Bireyin sosyalleşmesi ilk olarak ailede başlar
- ✓ Çocukluk döneminde başlayan sosyalleşme ergenlikle birlikte aile dışına taşarak okul çevresi ve dolayısıyla arkadaş grupları ekseninde devam eder

Sosyalleşmede Ön Ergenlik

- ✓ Ergen, sosyalleşmesini henüz tamamlamamış bir bireydir
- ✓ Ergen, çocuk değildir ama henüz olgun ya da yetişkin bir birey de değildir
- ✓ Hızlı bir sosyalleşme sürecine giren ergen, toplumda saygınlık kazanmaya ve statü sahibi olmaya gereksinim duyar

Sosyalleşme ve Ergenlik

- ✓ Modern toplumlarda ergenler akranlarıyla dikkate değer ölçüde fazla zaman geçirmektedirler
- ✓ Ergenin psikososyal gelişimini biçimlendirmede akranların rolleri gittikçe önemli olmaktadır
- ✓ Ergen akran gruplarının nasıl oluştuğunu ve sınırları içine nelerin girdiğini anlamak, çağdaş toplumda ergen gelişimini anlamak için önemlidir

Ergenlikte Akran Etkisi

- ✓ Okullardaki yaşa göre gruplama, okul dışındaki etkinliklere de taşındığından, evrensel ve okula dayalı eğitim için duyulan gereksinim, yaşa göre ayrılmış akran gruplarını yaratmıştır
- ✓ Geçen yüzyıl boyunca toplumlar, gençlerin toplumsallaşmasının yalnızca çocuklar ve yaşlılar arasındaki etkileşimle değil aynı yaştaki insanlar arasındaki etkileşimle gerçekleştirildiği kültürler olmaya doğru değişim göstermişlerdir

Akran Gruplarına Duyulan Gereksinim

Akran grupları ergenlikten daha önce ortaya çıkmakta fakat ergenlik yılları boyunca anlamı ve yapısı değişmektedir

Ergenlik daha büyük akran topluluklarının ya da geniş arkadaş gruplarının ortaya çıkışıyla belirlenir

Ergenlik boyunca bireylerin akranlarıyla birlikte geçirdikleri sürede ve yetişkinlere karşı akranlarının eşliğinde geçirdikleri sürede keskin bir artış vardır

Ergenlik boyunca akran grupları çocukluk dönemlerine göre yetişkin denetimi olmaksızın daha çok işlevde bulunurlar

Ergenlik boyunca artan bir biçimde etkileşimde bulunan akranlar, karşı cinsiyetten arkadaşlardır

Ergen Akran Gruplarının Doğası

- ✓ 3 - 9 kişi arasında değişen üyeyi içermektedir
- ✓ Güvenlik ve önemli olma duygularını verir
- ✓ Grup normlarına uymasını isteyerek, bireylerin toplum tarafından kabul edilebilen davranışlar oluşturmalarına yardımcı olabilir

Klikler

- ✓ Sosyal becerileri öğrenecekleri önemli bir ortam sağlar
- ✓ Uygunluğu destekleyerek kişiliği bastırabilir
- ✓ Grubun küçük ve sıkı doğası başka çevreden olan bireyleri tanımada zorluk yaratabilir

Klikler

- ✓ 15 - 30 kişi arasında değişen üyeyi içermektedir
- ✓ Kimlik duygularına ve kendilik kavramlarına katkıda bulunur
- ✓ Bireylerin diğer bireylerle birbirine benzemeyen değerler ve çevrelerde uyum sağlamalarına yardımcı olur

Geniş Arkadaş Grubu

- ✓Partiler veya organize edilmiş diğer sosyal çalışmaların merkezi olduğu için ergenlerin romantik ilişkilerine zemin hazırlayabilir
- ✓Bazı durumlarda olumsuz davranışlara yönlendirmek, ailelerle srtşmek ve üyelerin aile yaşantısını, okulu ihmaline neden olabilmektedir

Geniş Arkadaş Grubu

Arkadaşlar
Arasında
Ortak İlgiler

- ✓ Ergenler ve arkadaşları okula karşı tutum, okul başarıları ve eğitimsel planları konusunda benzer olma eğilimindedirler
- ✓ Çok çalışın ve üniversiteye gitmek isteyen ergenler
- ✓ Öğleden sonralarını ve akşamlarını dışarıda eğlenceyle geçirmek isteyenler vb.

Okula Karşı Yönelim

Arkadaşlar Arasında Ortak İlgiler

- ✓ Genellikle aynı tür müzik dinlerler, benzer giyinirler, serbest zamanlarını benzer türde etkinliklerle geçirirler veya madde kullanımına ilişkin benzer örüntüleri vardır
- ✓ Bir “sporcu” veya “hapçının” aynı kliğin parçası olmaları, ilgileri ve tutumları çok farklı olduğu için hiç de olası olmayacaktır

Ergen Kültürüne Karşı Yönelim

Arkadaşlar
Arasında
Ortak İlgiler

Antisosyal ve saldırgan ergenlerin birbirlerine yönelebildikleri ve sapkın akran grupları oluşturabildikleri görölmektedir

Antisosyal
Etkinliklere
Katılma

Seçim mi
Toplumsallaşma mı?

Anne babalar genellikle eğer çocukları yanlış bir arkadaş grubuyla birlikteyse, istendik olmayan ilgiler ve tutumlar edineceklerini düşünmektedirler

Referans Grupları

- ✓ Üyelerine diğer ergenlerin gözünde bir kimlik sağladığı gibi ergenin kendi kimliğinin de temeli olduğu için önemlidir
- ✓ Popülerlerle gezen bir kız; onların giyinme biçimine uygun giyinerek, onların gittiği dükkanlarda alışveriş yaparak, onların dilini konuşarak kendisini onlarla özdeşleştirir
- ✓ Klikleri okuldan nefret etmeyle anılan oğlanlarda bu tutum, klikleri tarafından pekiştirildiği için; okulu sevmeme oğlanların kimliklerinin bir parçası olur

- ✓ Ergenlerin kendileri hakkında ne hissettiklerini de etkileyebilmektedir (Özsaygı, daha yüksek statülü akran gruplarıyla özdeşleşen öğrenciler için daha yüksektir)
- ✓ Birçok ergen, arkadaşlarından geniş arkadaş grubunun değerlerine ve amaçlarına uygun biçimde davranmak konusunda baskı hissetmektedir. Fakat baskının özel doğası bir arkadaş grubundan diğerine değişmektedir

Referans Grupları

Popülerlik ve Reddedilme

Popüler olmamanın ergenlerin ruh sağlığı ve psikolojik gelişimi için olumsuz sonuçları olabilir

Bu sonuçlar, reddedilen saldırgan ergenler ile çekingen ergenlerde farklılık gösterebilir

Popüler olmayan ergenlere yardım edilebilir mi?

Reddedilmiş ve saldırgan ergenler; uyum sorunları ve antisosyal etkinliklere katılma riski

Reddedilmiş içe dönük ergenler; kendilerini çok yalnız hissetme, düşük benlik saygısı, depresyon, düşük toplumsal yetkinlik riski

Hem saldırgan hem çekingen ergenler; en çok risk altında olanlardır

- ✓ Belirli beceriler edinmiş olan bir öğrencinin, sınıf arkadaşlarına bilgi ve beceri edinmeleri konusunda yardım ettiği bir stratejidir
- ✓ Bir öğrencinin başka bir öğrenciye, birincisinin uzman ikincisinin acemi olduğu bir konuda bilgi vermesidir

Akran Öğretimi

Faydaları

- ✓ Akran öğreticiler için kendi öğrenmelerini pekiştirme
- ✓ Mali açıdan verimli bir alternatif
- ✓ Öğretmenlerin bir sonraki derse odaklanmak için daha fazla zamana sahip olması

Akran Öğretimi

*“Arkadaşımla çalışırken aynı dili
konuşuyormuşuz gibi hissediyorum.
Daha iyi anlıyorum.”*

- ✓ Takım oluşturma ruhu ve daha destekleyici ilişkiler
- ✓ Daha fazla psikolojik esenlik, sosyal yeterlilik, iletişim becerileri ve benlik saygısı
- ✓ Gelişmiş öğrenme sonuçları açısından daha yüksek başarı ve daha fazla üretkenlik

Öğreten ve
Öğrenen İçin
Ne Sağlar?

Akran Öğretimine İlişkin 10 İpucu

Gizliliği, olumlu pekiştirmeyi ve yeterli yanıt süresini vurgulayın

Öğrenme alıştırmalarını ve buna uygun aracı seçin

Eğitmenlerinizin eğitimli olduğundan emin olun

Bir ödül sistemi kullanın

Grup stratejilerini kullanın

Rol oynama ve modellemeyi kullanın

Yönergeli ve yönergesiz öğretimi açıklayın

Nasıl geri bildirimde bulunacağınızı açıklayın

Aktif öğrenmenin önemini vurgulayın

Öğretim iskelesini öğretin

Kişinin bir Őeyle ilgili istek ve fikrinin çok da önemli olmadığı ancak akranlarının istek ve fikirlerinin bir baskı aracı olarak kişi üzerinde etkili olması, olarak tanımlanmaktadır (Clasen ve Brown, 1985)

Akran Baskısı

- ✓ Akran baskısı genellikle gruba ve grup normlarına bağılığı temel almaktadır (Vander Zanden, Crandell ve Crandell, 2000)
- ✓ Akran baskısı, ödöl ve ceza sistemi üzerinden işler (Berndt ve Ladd, 1989)
- ✓ Bazen akran gruplarının etkileri okul yaşantısı için belirleyici bir faktör olabilmektedir

Akran Baskısı

- ✓ Gençler çoğu zaman akran grubunun içinde bir kimlik ve statü kazanabilmek için akran grubuna boyun eğdiğinde akran baskısına direnç göstermesi zor olabilir
- ✓ Bu durumda gençler okulda; öğretmen otoritesine baş kaldırmak, grup kurallarına uymak, okulu asmak gibi davranışlarda bulunabilirler
- ✓ Akranlarından farklı olmak, onlar için bir dışlanma ve utanç kaynağıdır

Akran Baskısı

Aile mi Akran mı?

Aile ve akran grupları, ergen etkinlikleri ve davranışları için birbiriyle rekabet eden kurumlar olmaktan çok birbirine fırsatlar sağlayan iki önemli yapıdır

Ergenlikte popüler olmayan ya da yetersiz akran ilişkileri olan kişilerin sosyal olarak kabul edilen akranlarına göre;

- ✓ Okulda daha başarısız olma, liseyi yarım bırakma, öğrenme gücünü çekme
- ✓ Yüksek düzeyde suç davranışı gösterme, yetişkinliklerinde duygusal ve ruhsal sağlık sorunları yaşama olasılıkları daha yüksektir

Akran Grubu ve Psikososyal Gelişim

- ✓ Akran grubu ortamında çeşitli rolleri ve kişilikleri deneyebilirler ve farklı kimliklerle evde olduğundan çok daha kolay bir biçimde deneylere girişebilirler
- ✓ Akran grubu deneyimi, özerkliğin gelişimi ve ifade edilmesi için de yaşamsaldır.
- ✓ Yetişkinlerin onların seçimlerini gözetmek ve denetlemek üzere bulunmadıkları ortamlarda karar verme becerilerini deneme olanağı sağlar

Akran Grubu ve Psikososyal Gelişim

- ✓ Uygun cinsel davranış doğrultusunda ve yakın arkadaşlıklar kurma kapasitesinin gelişimi için ergen akran grupları temel bir role sahiptir
- ✓ Ergenlerin okula ne kadar değer verdiği, çalışmak için ne kadar çaba harcadığı ve sınıfta ne kadar performans gösterdiği de dahil günlük okul davranışları ve duyguları üzerinde akranların önemli etkisi bulunmaktadır

Akran Grubu ve Psikososyal Gelişim

Gelişim ile birlikte ergenler arkadaşlığın belirleyici özelliği olarak güveni ve sadakati daha fazla vurgularlar, kendilerini daha çok açarlar ve arkadaşlarına karşı daha duyarlı hale gelirler

Ergenlikte Yakın İlişkiler

- ✓ Tutulma
- ✓ Statü
- ✓ Yakınlık
- ✓ İlişki

Flört (Çıkma) İlişkilerinin Gelişimi

✓ Ölçülü bir oranda olan ve ileri ergenliğe kadar ciddi bir noktaya varmayan çıkma, hiç çıkmayana göre daha iyi bir ruh sağlığı ve iyilik durumuyla ilişkilidir

✓ Ergenlerin çıkma davranışı içerisinde çok farklı şekillerde davranabildiği ve bu şekillerin erkeklerin ve kadınların nasıl davranması gerektiği konusundaki beklentilerini içeren senaryolar tarafından şekillendirildiği düşünülmektedir

Ergen Gelişimi Üzerinde Flörtün Etkileri

2013 yılında gerçekleştirilen Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması kapsamında 6-15 yaş grubu çocukların verileri;

Haftalık ortalama kullanım sureleri dikkate alındığında

- ✓ %38.2'si 2 saate kadar
- ✓ %47.4' 3 ile 10 saat arası
- ✓ %11.8'i 11 ile 24 saat arasında
- ✓ %2.6'sı 24 saatin üzerinde olduğu bulunmuştur

✓ Uzun süreli ve kontrolsüz biçimde televizyon, internet kullanımı, konsol ve bilgisayar oyunları oynama pek çok farklı psikolojik ve fizyolojik sorunla ilişkili bulunmuştur (Martin, 2011)

✓ Ekran önünde vakit geçirdikçe çocukların hareket etme alanları daralmakta ve spor etkinliklerine katılımı azalmaktadır

Ekрана Maruz Kalma Süresinin Etkileri

Akranlara Bağlanma

Akranlara güçlü bağlanma, aynı zamanda daha iyi psikolojik sağlık ve sosyal yeterlilikle; aksi durumda ise riskli davranışlara daha fazla katılım ile ilişkilidir

